

□ Политиколог и сарадник Центра савремене политике Александар Ивковић, коментаришући како излазност може да утиче на крајњи изборни резултат, каже да смо видели на примеру недавних локалних избора да где год је порасла излазност, то је довело до бољег резултата опозиционих листа, али није довело до њихове победе, јер је у тим општинама почетна предност власти била толико висока да није могла да се досегне кроз повећану излазност. Међутим, додаје да на републичком нивоу почетна предност власти није толико висока, као што је било у тим општинама, тако да ту постоје шансе за другачији резултат. Истиче да би "опасна" излазност за владајућу странку била виша од 65 одсто, као и да је неопходно да се створи референдумска атмосфера, као на пример у Црној Гори.

"Мислим да би свакако излазност требало да буде око 4,2 или 4,3 милиона гласача. На претходним изборима је била 3,8 милиона. Ако је 2023. била 59 одсто, ја мислим да би на следећим изборима морала да буде виша од 65 одсто, што није незамисливо. У Мађарској, која је најскорији пример, излазност је скочила за више од 10 одсто у односу на претходне изборе 2022. У Пољској, када је 2023. сменена власт странке Право и правда, била је рекордна излазност икада у тој земљи после пада комунизма. У Црној Гори је 2020. излазност била 77 одсто, само што они имају уређенији бирачки списак, те је код њих та излазност ближа стварности него што је код нас", оцењује Ивковић.

Појашњава да када би код нас изашло 65 одсто бирача, то би у ствари било далеко више од 70 одсто људи који реално живе у Србији, јер ми у бирачком списку имамо пуно људи који су овде пријављени, а нису ту, и онда то вештачки спушта излазност.

Појашњава да када би код нас изашло 65 одсто бирача, то би у ствари било далеко више од 70 одсто људи који реално живе у Србији, јер ми у бирачком списку имамо пуно људи који су овде пријављени, а нису ту, и онда то вештачки спушта излазност

"Видели смо у Неготину, Зајечару, Књажевцу, да је ту излазност била много нижа него у другим деловима Србије. То није зато што су људи тамо мање заинтересовани да учествују на изборима, већ зато што има пуно људи који су пријављени, на пример, у Неготину, али нису у Неготину, и онда то спушта излазност", наводи.

На питање како онда можемо да се уздамо у излазност када нам је бирачки списак "климав", он каже да ако би изашло око две трећине од уписаних бирача, то би онда била излазност опасна по владајућу странку.

Истиче да је повећана излазност последица референдумске атмосфере која се створи.

"Ако постоји порука да су ово судбоносни избори на којима постоји шанса да се нешто промени први пут после дугог периода, порашће излазност. Мислим да таква атмосфера већ постоји у Србији од пада надстрешнице и настанка студентског покрета", указује.

Додаје да смо то могли да видимо и на изборима за нека стручна удружења, попут Лекарске или Адвокатске коморе, где је била видна много већа заинтересованост људи него раније да учествују у било каквој врсти политичких процеса.

"Имамо много већи број изборних посматрача и контролора на страни опозиције него раније, тако да су то све неки индикатори који показују да је заинтересованост за политичке процесе порасла и да је мотивисаност за учешће у политичким процесима порасла. И то је та референдумска атмосфера, само је потребно не прокоцкати",

поручује.

"Могуће је да буде и више листа, а да остане референдумска атмосфера"

Каже и да људи у Србији референдумску атмосферу повезују са само једном листом на страни опозиционог фронта. Међутим, наводи, што се могло видети у случају Црне Горе и Пољске, да то не мора да буде случај.

"Могуће је да буде и више листа, а да остане референдумска атмосфера. Само је потребно да се те листе међусобно не нападају и да ниједна од њих не проспе гласове испод цензуса", појашњава.

На питање колико би излазност могла да буде смањена ако избори буду током лета, као што се спекулише на основу изјава председника Србије Александра Вучића и распитивања владајуће странке код туристичких агенција колико ће људи у јуну отпутовати на одмор, Ивковић оцењује да не иду људи истовремено на доморе, него је то од почетка јуна до краја септембра.

"Било ког појединачног дана могло би да буде одсутно толико људи из Србије да смањи излазност за више од један-два процента. Ако и то може да утиче на крајњи резултат, то значи да је резултат доста тесан, да власт процењује да им требају сви могући фактори да се покlope да би могли поново да освоје већину у парламенту. То је доста незгодна ситуација за њих", наводи.

Додаје да ипак не можемо са сигурношћу да проценимо када ће бити избори.

Измене изборних закона и ОДИХР препоруке

Јуче је Одбор за правосуђе Скупштине Србије расправљао о предлозима тзв. Петрашиновићевих закона, који се односе на измене изборних аката.

Имајући у виду да их сви пореде са Мрдићевим законима, Ивковић сматра да су они супротни по циљу, јер су се Мрдићеве закони очигледно конфронтирали са ЕУ и очекивањима међународне заједнице у вези са тим шта треба да буде независност правосуђа, док Петрашиновићеве службе да покажу да власт жели да побољша изборне услове и да испуни ОДИХР препоруке.

Међутим, мисли да то баш није тако.

Додаје да је у ове измене закона ушло пет од 25 препорука ОДИХР, те оцењује да је то узето "по неком принципу шведског стола, односно власт је узела оно што њима одговара да испуне од тих препорука, а остале ћемо заборавити и гурнути у страну".

"А онда ћемо рећи - 'ето, ми смо применили препоруке ОДИХР и побољшани су изборни услови и ово су демократски избори који ће се одржати следећи пут, кадгод били", наводи.

Међу препорукама ОДИХР је да треба омогућити бирачима да потписом подрже више изборних листа, а не само једну, зато што је то, појашњава, стандард у демократским друштвима који би требало да омогући и плурализам.

